

Ureditev kemikalij na podlagi uporabe bistvenega pomena

Eden od novih vidikov [Trajnostna strategija EU za kemikalije](#), ki so jo objavili leta 2020, je uvedba pojma »uporaba bistvenega pomena« pri ureditvi kemikalij v Evropi. To sproža številna pomembna vprašanja.

Naslednji vidiki so se že omenjali v zgodnji obravnavi – kdo bo odločal o tem, kaj je bistveno in kaj ne? Kako zagotoviti, da celotni sektorji gospodarstva (npr. kozmetika, osebna nega) niso izključeni, saj se lahko štejejo za nebistvene? Kako lahko ta pojem olajša sprejemanje odločitev v zvezi s kemikalijami na ravni EU, ne da bi se zakonodajni postopek zapletal?

Ta pomembna vprašanja so zastavili številni deležniki na nedavnem digitalnem dialogu, ki ga je v začetku leta 2020 organiziral Cefic. Upoštevalje to razpravo in druge tekoče razprave o tej temi, smo oblikovali pristop, na podlagi katerega bi lahko uspešno odpravili vse pomisleke.

Odbor za uporabo bistvenega pomena, ki odgovarja javnosti, bi moral imeti mandat za odločanje

Že sama razprava o tem, kaj je oziroma ni uporaba bistvenega pomena, je po definiciji subjektivna. Vsakdo se lahko strinja, da ni objektivnih znanstvenih meril za »bistveno«, saj se lahko tisto, kar je bistveno za eno osebo, družino, skupnost ali celo narod, razlikuje od tistega, kar drugi menijo, da je bistveno. Uporaba bistvenega pomena se lahko tudi hitro spremeni: pred 30 leti je lahko le malo ljudi predvidevalo, da bodo pametni telefoni in mobilne tehnologije danes bistvenega pomena za napredek naše družbe. Prav tako lahko mirno domnevamo, da ne vemo zagotovo, na kakšne inovativne tehnologije se bomo zanašali čez 30 let.

Vse to pomeni, da je opredelitev tega, kaj je uporaba bistvenega pomena zdaj, odvisna od političnih odločitev. Ustanoviti je treba odbor s političnim mandatom in odgovornostjo za odločanje o tem ter ga pooblastiti za sprejemanje odločitev. Tvrsten odbor za uporabo bistvenega pomena (EUC) bi lahko na primer sestavljali predstavniki Komisije, Evropskega parlamenta, držav članic, civilne družbe in panožni strokovnjaki. Ta organ bi bil posebej pooblaščen za oceno uporabe bistvenega pomena in dajanje priporočil vladam držav članic in Evropski komisiji.

Izboljšanje vodilne zakonodaje EU o varnosti kemikalij

Zahvaljujoč uredbi REACH, ima EU eno najbolj naprednih in izpopolnjenih zakonodaj na svetu, ki zagotavlja eno najvišjih ravni zaščite zdravja ljudi in okolja pred škodljivimi učinki kemikalij. V Evropski komisiji so sistem večkrat pregledali in izkazalo se je, da sistem deluje, čeprav je treba nekatera področja izboljšati. REACH je globalna blagovna znamka in v številnih drugih državah že prepisujejo oziroma načrtujejo, da bodo prepisali elemente uredbe REACH, pri čemer priznavajo, da je sistem »najboljši v svojem razredu«.

Strinjamo se z Evropsko komisijo, da so izboljšave potrebne, vsi dokazi kažejo na naslednje dejstvo – REACH »ustreza svojemu namenu« in mora ostati »varuh«. Ni nobene potrebe, da se začneja graditi nov sistem z ničle oziroma da se ga obrne na glavo. Ker »uporaba bistvenega pomena« sedaj ni vključena v REACH, moramo poiskati mehanizme, kako to storiti na način, da bi lahko REACH izboljšali.

S pojmom »uporaba bistvenega pomena« lahko dejansko dopolnimo obstoječe postopke za omejevanje in avtorizacijo, s katerimi se zasleduje enak cilj – zagotavljanje varne uporabe najbolj škodljivih kemikalij. Vsaka snov, ki se predloži v postopek za omejevanje oziroma avtorizacijo, je v okviru sedanjega sistema podvržena številnim pregledom: od preverjanja, ali so na voljo alternative, do ocenjevanja morebitnega socialno-ekonomskega vpliva te odločitve. Poleg teh ocen bi lahko v odboru za uporabo bistvenega pomena hkrati odločali, ali določene uporabe zadevne snovi spadajo pod »bistvene« oziroma »nebistvene«, pri čemer bi upoštevali funkcionalnost, tehnično zmogljivost alternativ in širše posledice, če se določeni proizvodi prenehajo dajati v promet.

Z vsemi temi prvinami skupaj lahko olajšamo ocene posameznih primerov, poenostavimo postopek nadzora in privedemo do boljšega odločanja.

V evropski kemijski industriji smo zavezani izvajanju Strategije EU za trajnostne kemikalije na način, s katerim se podpira domača evropska industrija in evropske inovacije. Ker so kemikalije prisotne v 96 % vsega proizvedenega blaga in vseh ključnih dobavnih verigah, bo večina tehnološkega napredka, potrebnega za doseganje evropskega zelenega dogovora, v takšni ali drugačni obliki temeljila na kemikalijah.

Z učinkovitim izvajanjem Strategije EU za trajnostne kemikalije bomo zato postavili pomembne temelje za doseganje ciljev evropskega zelenega dogovora. To pomeni, da so pred EU veliki izzivi, da vključi pojem »uporaba

bistvenega pomena«, tako da se lahko izboljša sposobnost sistema, da se uredijo škodljive snovi, ne da bi se zaustavile prepotrebne inovacije.

DIGITALNI DIALOG CEFICA NA TEMO UPORABE BISTVENEGA POMENA V ZAKONODAJI O KEMIKAJIJAH

Marca 2020 smo v Ceficu organizirali dogodek, ki smo ga poimenovali digitalni dialog, da bi se z vsemi zainteresiranimi deležniki pogovorili o naslednjih korakih pri vključevanju pojma »uporaba bistvenega pomena« v zakonodajo EU o kemikalijah.

Naši sogovorniki so bili:

- **Kestutis Sadauskas**, Direktor za krožno gospodarstvo in zeleno rast, GD za okolje,
- **Evropska poslanca: Maria Spyra**ki (ELS, Grčija)
- **Martin Hojsík** (Obnovimo Evropo, Slovaška),
- **Monique Goyens**, generalna direktorica BEUC-a (Evropske potrošniške organizacije)
- **Profesor Geert van Calster** iz Katoliške univerze Leuven
- **Kathleen Garnett** s Pravne fakultete Univerze v Wageningenu, ki je predstavila njihovo [novo raziskavo](#) Uporaba bistvenega pomena: Nov pristop k ureditvi kemikalij v Evropski uniji.